І чужому научайтесь,
Свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: „Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюз: 435-8740
— Тел. в Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXII. Ч. 224. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 3-го ГРУДНЯ 1965 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, DECEMBER 3, 1965 No. 224. VOL. LXXII.

ОСТАННІ ВІСТІ

Четвер, 2-го грудня 1965 р.

В АМЕРИЦІ

ПРЕЗИДЕНТ СХВАЛЮЄ ПЛЯН ЗМЕНШИТИ ЧИСЛО ФЕДЕРАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ на 1 — 1.25 відсотка, це значить, на коло 25,000 урядовців, цей плян предложив Президентові директор бюджету, який одночасно видав інструкції урядовим агенціям, щоб зредукували числа своїх працівників. Згідно з цим пляном не будуть звільняти з урядової служби працівників, тільки будуть рекомендувати їм відходити на пенсію перед кінцем фінансового року 1966, але на місце зпенсіонованих не будуть приймати нових. Таким чином можна буде здійснити давніший плян Президента, щоб не збільшувати число державних працівників та цим способом зменшити федеральні видатки.

У ВАШИНГТОНІ ЗАКІНЧИЛАСЯ 4-ДЕННА КОНФЕРЕНЦІЯ В СПРАВАХ МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ 1-го грудня, предложивши Урядові 300 різних рекомендацій, в яких пропонується засоби, щоб збільшити співпрацю між країнами вільного світу та щоб дійти до справедливого миру. В цій конференції взяли участь 5,000 осіб. Досі ще ніколи Уряд не дістав за одним разом стільки суґестій в різнородних справах. Представник Уряду заявив, що всі ці рекомендації будуть докладно розглянені. Сам президент Джансон цікавиться цими пропозиціями і буде їх розглядати. Державний секретар Дін Раск сказав, що ці звіти не підуть до архіву, їх будуть використовувати різні агенції.

ПРОПОНУЮТЬ ЗОРГАНІЗУВАТИ СВІТОВУ АКАДЕМІЮ НАУК І МИСТЕЦТВА. Таку рекомендацію зробила Культурна комісія при Конференції Міжнародної Співпраці, яка працювала у Вашингтоні, покликана до життя президентом Джансоном. Ця Комісія в справах інтелектуальної виміни пропонує, щоб Рік Міжнародної Співпраці продовжити на Декаду Міжнародної Співпраці, щоб можна було зорганізувати Світову Академію Наук і Мистецтва; Міжнародну Бібліотеку, в якій можна б випозичати книжки в різних мовах; що два роки організувати фільмові асамблеї; ЗДА досі „експортували" свою науку і мистецтво, треба, щоб вони були і імпортером в цій ділянці.

ОКРЕМА КОМІСІЯ ЗАЙМАЄТЬСЯ СПРАВОЮ ВІДНОШЕННЯ ПОРТО РІКО ДО ЗДА. Ця Комісія складається з 7-ох американців і 6-ох порторіканців. Її очолює особистий приятель президента Джансона Джеймс Г. Ров — правник із Вашингтону. Комісія вела переслухання в Сан Хуані в Порто Ріко і закінчила працю 1-го грудня. Є можливі три становища в цій справі: (1) Порто Ріко може залишитися в складі американського комонвелту, як це є тепер від 1952-го року. (2) Воно може стати 51-им стейтом ЗДА. (3) Воно могло б бути самостійною державою. Комісія висліди своїх студій предложить президентові Джансонові, Конґресові, губернаторові Порто Ріко — Робертові С. Вілелні та порторіканській леґіслятурі.

ГОЛДВОТЕР ОБОРОНЯЄ СТАНОВИЩЕ НАЙВИЩОГО СУДУ В СПРАВІ КОМУНІСТІВ. Колишній сенатор і минулорічний республіканський кандидат на президента ЗДА надрукував в 64-ох часописах статтю, в якій заявив, що він часто критикував рішення Найвищого Суду ЗДА, але рішення цього ж Суду в справі реєстрації комуністів уважає правильним, бо ж Конституція цієї країни в окремій поправці дозволяє кождій особі не робити того, що було б самооскарженням. Голдвотер каже, що воно денервує бачити, як комуністи безкарно діють, але ще гірше його денервувало б, коли б ми „викинули через вікно" конституційну основу нашої волі.

У СВІТІ

КОМУНОКИТАЙСЬКЕ МІНІСТЕРСТВО ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ОПРИЛЮДНИЛО ЗАЯВУ, що Комуністичний Китай не візьме участи у світовій конференції роззброєння, що її скликання найдалі у 1967 році поручила Генеральна Асамблея ОН 112 голосами проти 0 в минулий понеділок. Китайські комуністи використали нагоду, щоб знову вилаятись і на ЗДА і на ОН, які ніби стоять „під диктатом" ЗДА, і щоб знову вимагати виключення з Об'єднаних Націй „кліки Чіянг Кай-шека". Але та пейпінгська заява не дає теж ґарантії, що Комуністичний Китай візьме участь в такій конференції навіть тоді, коли його прийняли б до Об'єднаних Націй.

ПОВЕРНУВШИСЬ З В'ЄТНАМУ СЕКРЕТАР ОБОРОНИ РОБЕРТ МЕКНАМАРА ЗВІТУВАВ президентові Джансонові свої наради в Лондоні. Парижі й Сайґоні телефонічно, а безпосередньо мав стрінутися з Президентом у четвер 2 чи п'ятницю 3 грудня ц. р., разом з державним секретарем Діном Раском. У цій нараді — твердить преса — будуть обговорені не тільки проблема дальшої війни у В'єтнамі, але й проблема атомового озброєння НАТО та дальших контактів з СССР, про що Президент говоритиме з британським прем'єром Вільсоном 17 грудня і західньо-німецьким канцлером Людвіґом Ергардом 19 грудня ц. р.

БРИТІЙСЬКИЙ ПРЕМ'ЄР ГАРОЛД ВІЛЬСОН СТВЕРДИВ У ПАРЛЯМЕНТІ, що тепер міністер для справ Коммонвелту, Артур Боттомлі, перебуває в столиці африканської Замбії і переговорює з її президентом Кенетом Каундою щодо прислання британського війська до Замбії задля забезпеки тамошніх копалень міді та доплилу до них електричного струму з електрівні, яка знаходиться на території сусідньої Родезії. Вільсон не виключив можливости вислання війська до Родезії. Тим часом Британія загострила економічні санкції супроти Родезії. М. і. припинено всі виплати й пенсії британським громадянам, що живуть у Родезії та припинено ввесь імпорт з Родезії.

У ЗАХІДНІЙ НІМЕЧЧИНІ ЩОРАЗ ГОСТРІШІ СУПЕРЕЧКИ ВЕДУТЬСЯ довкола проблеми атомового озброєння. Соціял - демократична опозиція поборює політику уряду канцлера Ергарда, який вважає, що це дискримінація Західньої Німеччини, коли тільки три держави НАТО — ЗДА, Британія і Франція — мають атомову зброю і не дозволяють її Німеччині, яка має найбільшу в НАТО суходільну збройну силу. Соціялісти вимагають, щоб Західня Німеччина підписала проєктований договір проти поширення ядрової зброї, бо цим вона — кажуть вони — перекреслить острах Москви щодо відродження німецького агресивного мілітаризму.

МАРОККАНСЬКИЙ КОРОЛЬ ГАССАН II РІШИВ ВІДВІДАТИ офіційно Західню Німеччину. Після того, як туніський президент Габіб Бурґіба рішуче висловився проти бойкотування Західньої Німеччини за нав'язання з нею дипломатичних взаємин з Ізраїлем — це дальший доказ фіктивности „єдиного арабського фронту".

З днем 1-го грудня почав діяти новий іміґраційний закон

Вашингтон. — З днем 1-го грудня почав обов'язувати новий іміґраційний закон, який схвалив Конгрес цього року. Але вповні цей новий закон зможе бути здійснюваний аж за два роки. Від 1-го грудня почав діяти лише той пункт закону, згідно з яким треба обраховувати, на скільки не були використані окремі квоти тих держав, які мали високі квоти і їх не використали вповні. До таких країн належать такі держави, як Англія та скандинавські країни. Ці невикористані квоти будуть розділені між держави з дотеперішніми малими квотами — Італію, Грецію, Національний Китай та інші. В цьому фінансовому році число невиристаних квот винесе коло 50 000. Згідно із старим законом ці невикористані числа з квот пропадали. Державний Департамент вже видав інструкції консулярним урядовцям за кордоном, щоб ще цього року видали збільшене число віз на рахунок цих невичерпаних квот. Нові іміґранти зможуть прибути до ЗДА ще перед Різдвом 1965 та об'єднатись із своїми родинами в ЗДА. Старі квоти обов'язують, згідно з новим законом аж до червня 1968-го року, але невикористані числа з деяких квот вже тепер будуть розділені між держави з малими квотами. Після 30-го червня 1968 року до ЗДА зможуть прибувати річно по 170 000 іміґрантів. Але не буде квот для окремих держав, що є поза Західньою Півкулею (Европа, Азія, Австралія і Африка). Але з однієї держави не зможе приїхати одного року до ЗДА більше, як 20 000 іміґрантів. Для Західньої Півкулі визначена річна квота — 120 000 і тут немає обмежень про 20 000 для однієї держави. Згідно з новим законом до Бруклина прибуде з Неаполю в Італії новий іміґрант Сальваторе Еспозіто, який зможе приїхати до своєї жінки Марії в Брукліні, Н. Й.

„ЗАРЕВО" В ЗДА ВІДБУЛО СВІЙ VIII КРАЙОВИЙ З'ЇЗД

БОГДАН РИМАРЕНКО ОБРАНИЙ НА ГОЛОВУ

Ню Йорк. — Під кінець минулого тижня, в суботу і неділю 27-28 листопада ц.р., відбувся тут VIII-ий Крайовий З'їзд Об'єднання Українських Академічних Товариств „Зарево" в ЗДА, на якому обрано нові керівні органи Об'єднання, що їх очолив студ. Богдан Римаренко. Після відкриття З'їзду уступаючим головою Михайлом Герецем та після молитви, що її провів о. мітрат Весоловський, З'їзд заслухав усні й письмові привітання. З окремим словом до учасників З'їзду виступив голова Центрального Проводу „Зарева" Павло Дорожинський. Крім цього на З'їзд наспіли численні письмові привітання. Після вибору Президії, в склад якої ввійшли: Марко Царинник — голова та Марійка Годованець і Рая Кейс — секретарі, З'їзд заслухав доповіді Павла Дорожинського на тему: „Роля „Зарева" в суспільстві" та Володимира Бакума: „Детальний плян праці „Зарева" ". Запитами та обширною дискусією над виголошеними доповідями закінчено перший день З'їзду. В неділю 27-го листопада після Богослужень, З'їзд заслухав звітів голови та членів уступаючого проводу, перевів дискусію над звітами та уділив одноголосно абсолюторію уступаючому Крайовому Проводові. Одобривши звіти Комісій З'їзду: статутової — голова Осип Зінкевич, діяльностевої — голова Володимир Бакум, резолюційної — голова Михайло Герець і номінаційної — голова Павло Дорожинський, З'їзд обрав керівні органи „Зарева" ЗДА в складі: Богдан Римаренко — голова, Михайло Герець — 1-ий заст. голови, Оля Репетило — 2-ий заст. голови і організацін. реф., Рая Кейс — секретар, Оксана Бакум — реф. діяльности, Богдан Гасюк — пресовий реф., Василь Камінський — фінансовий реф. Контрольна Комісія: Анна Процик — голова, Володимир Бакум і Олексій Шевченко — члени. Товариський Суд: Любомир Калинич — голова, Марко Царинник і Наталка Хитра — члени. В суботу вечером в Українському Інституті Америки відбулася Товариська Вечірка, в якій взяли участь Микола Понеділок, Іван Керницький та квартет „Каравана" в складі: Б. Бемко, Р. Канюка, М. Длябога, І. Калинич та при фортепіяні Марійка Ґеча.

ПІВНІЧНИЙ В'ЄТНАМ НЕ ВІДПОВІДАЄ НА ВСІ МИРОВІ ЗАПИТИ ЗБОКУ ЗДА Й ОН

Об'єднані Нації — Американський амбасадор в Об'єднаних Націях, Артур Ґолдберґ, виявив, що він запитував „через посередників" комуністичний уряд Північного В'єтнаму, чи той уряд схильний погодитись на воєнне перемир'я і мирові переговори, коли ступнево припинювати бойові дії з обох сторін. На цей запит північно - в'єтнамські комуністи не дали ніякої відповіді. Так само вони не відповідають на всі суґестії, що їх роблять азійські посередники з доручення генерального секретаря Об'єднаних Націй, У Танта, чи припинення Америкою летунського бомбардування Північного В'єтнаму допомогло б сповільненню темпа воєнних дій у Південному В'єтнамі та чи воно могло б становити базу для проголошення воєнного перемир'я. Водночас державний секретар Дін Раск ствердив, що ЗДА має посередній контакт з північно - в'єтнамськими комуністами „кожного тижня" і раз-у-раз поновлює запит, чи припинення бомбардування Північного В'єтнаму стало б притокою для проголошення перемир'я. Північний В'єтнам — заявив державний секретар — ніколи на цей і подібні запити мирових посередників не відповідає. Хто саме є тими мировими посередниками — не виявили ані Голдберґ, ані Раск. Державний секретар Дін Раск виявив ці речі у своїй промові під час обіду членів Конференції для Міжнародної співпраці, при чому він знову виправдував відкинення в минулому році Американсько-в'єтнамської пропозиції щодо „контактів" на терені Камбоджи, бо тоді — казав він — не було найменшої познаки, що Північний В'єтнам змінив своє засадниче становище у справі В'єтнаму. Тепер Північний В'єтнам далі стоїть на становищі своїх „чотирьох пунктів", як плятформи для мирових переговорів: А ті „пункти" зводяться насправді до повної капітуляції Америки, бо відкликання військ ЗДА з В'єтнаму, зречення з усіх тамошніх військових баз та згоди на політичну розв'язку в'єтнамської проблеми по лінії програми т. зв. Фронту Національного Визволення, себто політичної організації в'єтнамських повстанців, що практично означає з'єднання північної і південної частин В'єтнаму під кермою Го Чі Мінга і з одною комуністичною державною системою. Західні газети стверджують у зв'язку з останніми подіями, що Північний В'єтнам знаходиться тепер під ще сильнішим впливом Пейпінґу, як був рік тому і що тому тепер північно-в'єтнамські комуністи не всилі відхилятись у в'єтнамській справі від становища, що його займає Комуністичний Китай. Тому з американської сторони — твердять газети — прийде внедовзі реакція у формі значного збільшення американських збройних сил у В'єтнамі. Деякі американські часописи подають конкретну цифру 100.000 вояків, на яких збільшиться 160.000-на американська армія у Південному В'єтнамі. Зростає теж натиск різних американських кіл на президента Джансона, щоб збомбардувати, або іншим способом спаралізувати порт в Гайфонґу, який є тепер головною постачальною базою для Північного В'єтнаму і південно - в'єтнамських комуністичних партизанів.

● **У Мурманську в СССР большевики** засудили на півтора року в'язниці і 125 дол. кари 27-річного американського купця Нюкомба Мотта, який, переводячи ферії в північній Норвеґії, необережно й несвідомо переступив кордон до СССР. Батькам, що прибули до Мурманська, дозволено перевести 4 години з сином після проголошення того засуду.

Стемфордський єпископ Йосиф Шмондюк закликає до молитов і богослужень на закінчення Ватиканського Собору

Рим. — Український католицький єпископ Стемфорду кир Йосиф Шмондюк переслав священикам і вірним своєї єпархії послання, датоване днем 1-го грудня ц. р., із закликом до молитов і богослужб з приводу урочистого закінчення праць Другого Ватиканського Собору, що відбудеться в празник Непорочного Зачаття 8-го грудня ц. р. і за успішне здійснення його рішень та напрямних. Наради Собору — пише в своєму посланні єпископ Йосиф — дали Католицькій Церкві „нагоду ввійти в многонадійну розмову із світом, з людьми різних віровизнань і різних культур, щоб взаємно подавати собі допомогу в збереженні культурних надбань народів та в розв'язанні важких світових проблем на засадах християнської науки". „Щасливе закінчення Вселенського Собору — стверджується далі в посланні — та повні спасіння його овочі в житті Церкви залежатимуть не так від багатьох та від різних його ухвал і декретів, як радше від розположення духа, від розважувань, студіювання і пильности, з якими члени Церкви візьмуться після Собору виконувати ті декрети і доручення". Встановлюючи дату молебнів та літургій з приводу закінчення Собору на дні 5-8 грудня ц. р., єпископ Йосиф Шмондюк закликає, щоб й українці з'єдналися одностайно з усіма народами Землі в ревній молитві, прохаючи „спеціяльної Божої опіки для свого многострадального народу, щоб овочі Другого Ватиканського Собору спливли на всіх дітей України на Рідній Землі й у всіх країнах світу".

О. протопресвітер І. Губаржевський мав доповідь про загальнотехнічну термінологію

Ню Йорк. — Мовознавча Комісія НТШ влаштувала 27 листопада ц. р. в залі Українського Інституту Америки в Ню Йорку Наукову Конференцію, яку відкрив проф. д-р П. Ковалів, зазначуючи у вступному слові, що Конференція займається подіями 20 - 30-их років, коли то в Україні пожвавилась науково-культурна робота, яка опісля зазнала важких переслідувань збоку совєтської влади.

Доповідь на тему „Українська загальнотехнічна термінологія і боротьба навколо неї" виголосив о. протопр. І. Губаржевський, який описав працю Інституту Української Наукової Мови (Приблизно в рр. 1922 - 29) і Науково - Дослідного Інституту Мовознавства, що його совєтська влада встановила по скасуванні Інституту Української Наукової Мови коло 1930 р. Прелеґент працював в Інституті Мовознавства керівником Секції Діялектології і був старшим науковим співробітником при опрацюванні нормативних термінологічних словників. Як свідок тих подій, прелеґент зазначив, що опрацювання термінологічних словників спиралось за застосуванні суто народної термінології, а творення нових термінів виходило з коренів народної мови. Інститут Української Наукової Мови видав 22 термінологічні словники, Науково-Дослідний Інститут Мовознавства видав в секторі термінології (М. Трохименко) дальших 5 термінологічних словників та 4 практичні словники. З черги прелеґент описав русифікаційні заходи большевиків в ділянці української технічної термінології та боротьбу проти російської мовної політики.

У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ СТВОРЕНО ПЛАСТОВИЙ ВІДДІЛ УНС

Філядельфія. — Минулої неділі, 28 листопада ц. р. тут відбулося святочне відкриття нового, дев'ятого з черги Пластового Відділу УНСоюзу. В просторій залі спортового клюбу „Тризуб" зібралися нові члени Відділу та численні представники союзового й пластового світу, щоб привітати нову установу й побажати їй доброго розвитку. Збори відкрив голова Відділу, пл. сеніор д-й Юрій Цегельський, який відмічав спорідненість ідей та національної служби Пласту й УНСоюзу і намітив їх співпрацю згідно із пластовими засадами. Утворення Відділу він назвав типовим пластовим добрим ділом і висловив надію, що співпраця цих передових організацій буде корисною не лише їм й тим, які стануть членами Відділу, али й для всієї нашої національної громади. Після цього він запросив до слова головного секретаря УНСоюзу й водночас пластового сеніора Ярослава Падоха, який привітав Відділ від Екзекутиви УНСоюзу та його 85.000 членства й розвинув думки свого передбесідника відносно подібности основної мети обох установ, УНСоюзу та Пласту. Проходячи історію УНСоюзу, він вказав на те, що УНС заклав основи під організацію американських українців та довів до їх національного самовизначення. На цім ґрунті виріс також тутешній Пласт. Він відмітив, що ця нова пластово-союзова установа не буде осамітнена. Пластовий Відділ є дев'ятим пластовим відділом УНСоюзу й 38-им у Філядельфійській окрузі. Пластові Відділи УНСоюзу існують у Ню Йорку, Шикаґо, Клівленді, Дітройті, Бофало, Монтреалі, Вінніпеґу й Едмонтоні й побіч спортових відділів є гордістю УНСоюзу, який на ділі є найбільшою організацією молоді, бо молодечий департамент УНСоюзу нараховує понад 25.000 членів. Опісля новий Пластовий Відділ УНС вітали представники союзових та пластових установ. Д-р Володими Ґалан, голова Головної Контрольної Комісії УНСоюзу, склавши бажання новому Відділові, пригадав приявним, що він є не тільки союзови, але й пластовим сеніором, бо від раннього 1910 року, коли постав Пласт, він належав до нього, „на доказ" чого показав знимку пластунів, які в 1912 році вперше таборували під Говерлею. На знимці крім д-ра Ґалана є Олена Степанівна, Іван Чмола, Р. Сушко, Лев Голінатий й інші. Від Окружного Комітету Відділів УНСоюзу у Філядельфії і свого 153 Відділу ім. Луки Мишуги вітав нову установу інж. Іван Скіра, який відмітив, що Пластовий Відділ і його власний мали того самого батька — головного радного Івана Одежинського, який допоміг у заложенні Пластового Відділу. Від Пластової Станиці вітав її голова інж. Юрій Богачевський, який ствердив що Станиця мала в останні роки дві замітні події: відновлення Пластприяту і утворення Пластового Відділу УНСоюзу. Від Пластприяту вітав та заявляв всяку поміч Відділові, голова п. Мирослав Саґатий, який згадав про амбітні пляни місцевої Пластової Станиці купна нового дому та літньої оселі, в чому вже братиме активну участь також Пластовий Відділ УНСоюзу. Промовляв ще головний радний Іван Одежинський, який обіцяв дальшу допомогу у розвитку Відділу і апелював до пластунів і їх батьків та приятелів, щоб усі стали членами свого нового Відділу, й то можливо скоро, щоб Відділ міг послати свого делеґата на союзову конвенцію. Секретар Відділу, мґр. Юрій Масюк розповів про широкі пляни діяльности і поширення Відділу й поінформував, що його патроном став сл. п. Начальний Пластун Сірий Лев. Він склав на руки гол. секретаря п'ять аплікацій нових членів. Збори закінчив голова д-р Цегельський подякою приявним та УНСоюзові за щедрий подарунок на реалізацію плянів Пластової Станиці. Після зборів відбулася гостина.

ПІД ЧАС ВІДКРИТТЯ ПЛАСТОВОГО ВІДДІЛУ УНС У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Стоять: інж. Юрій Богачевський — станичний Філядельфії, пластунка Віра Чайківська — касирка Пластового Відділу, гол. радний Іван Одежинський, д-р Юрій Цегельський — голова Відділу, гол. секретар Ярослав Падох, мґр Юрій Масюк — секретар Відділу і д-р Володимир Ґалан — голова Контр. Комісії УНСоюзу.

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНІМ СВІТІ

ЖУРНАЛ „УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИК" ПОЯВЛЯЄТЬСЯ В КНИЖКОВОМУ ФОРМАТІ

Ню Йорк. — Перше-друге (5-6) число видаваного уже другий рік Товариством Українських Істориків за гол. редакцією д-ра Любомира Винаря журналу „Український Історик', появилося уже у книжковому форматі т. зв. вел. вісімки. На зміст цього друкованого у Мюнхені в друкарні „Логос" числа журналу склалися праці і статті: Ол. Оглоблина, Н. Полонської . Василенко, о. Ір. Назарка, Л. Винаря, І. Каменецького та В. Ю Кисілевського; спогади і матеріяли до біографій Л. Биковського та М. Шляхтиченка. В інших відділах журналу взяли участь: Р. О. Климкевич, Ол. Домбровський, М. Антонович, М. Ждан. Число завершується добрим відділом рецензій та хронікою.

ПРАЦЯ ВІННІПЕЗЬКОЇ ГРУПИ „СЛОВА"

Вінніпеґ. — Тут відбулося дня 28-го листопада зібрання Управи Вінніпезької Групи ОУП „Слово", на якому голова пані М. Антонович-Рудницька зробила підсумки дотеперішньої праці та подала пляни дальшої діяльности групи. На зібранні продискутовано справу збільшення числа членів „Слова", й вирішено запросити таких працівників пера, як Миру-Лазечко-Гаас, А. Господина, С. Волинця, Яр. Розумного,М. Гнатова та інших. Запропоновано піддержувати зв'язки з централею „Слова" в Ню Йорку й у ближчому часі влаштувати авторський вечір М. Понеділкові з нагоди його перебування в Вінніпеґу. В літературно-критичній частині зібрання пані Ольга Войценко подала свої уваги про нову працю Ів. Панчука з Дітройту, що саме появилася в англійській мові у В-ві „Свобода" п. н. „Заповіт Шевченка". Зібрання закінчено загальною дискусією на біжучі літературні теми.

НОВА ПОВІСТЬ ОКСАНИ КЕРЧ „НАРЕЧЕНИЙ"

Торонто. — В бібліотеці Видавництва „Гомін України" як її число 27-е, появилася п. н. „Наречений" повість відомої еміґраційної письменниці Оксани Керч, яка живе тепер у Філядельфії в ЗДА. Родом із Західньої України Оксана Керч почала свою літературну діяльність у львівських часописах і журналах в 1930-их роках. В 1957 р. був виданий в Буенос Айресі у В-ві Ю. Середяка перший її роман „Альбатроси". Тло і сюжет повісти „Наречений" узяті із часу визвольних змагань і революційної боротьби 1917 - 1940 рр. Книжка Оксани Керч вийшла за літературною редакцією Вячеслава Давиденка в обкладинці роботи мистця Володимира Ласовського.

ЗБІРКА ПОЕЗІЙ БОРИСА ҐРІНВАЛЬДТА

Вінніпеґ. — Друком Видавничої Спілки „Новий Шлях" появився тут п. н. „Поезії" збірка віршів еміґраційного поета Бориса Ґрінвальдта, що живе в одному з міст на Заході ЗДА. Збірка охоплює поезії писані з 1919 року, в тому патріотичну й особисту лірику. Борис Ґрінвальдт належить до групи поетів, що гуртувалася навколо видаваного в 1922-23 роках у таборі інтернованих вояків армії УНР в Каліші (Польща) журналу „Веселка".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25. Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N.J. 07303

Турботливі сумніви

Нюйорський сенатор Джекоб К. Джевітс виступив із статтею, в якій пропонує провести конґресові дебати над проблемою В'єтнаму. Себто: він не піддає під сумнів самого принципу, що Америка повинна дотримати союзницької обіцянки, даної Південному В'єтнамові щодо оборони його волі проти комуністичної аґресії, отже не піддає під сумнів принципу, на якому спирається в'єтнамська політика трьох президентів — Айзенгавера, Кеннеді і Джансона. Однак, він вважає, що справа не в самому принципі, а в тому, якими способами найкраще закінчити війну у В'єтнамі, при чому — очевидно — навіть не говорить про капітуляцію Америки, якою було б відкликання американських військ і залишення напризволяще південнов'єтнамського режиму та репрезентованої ним волі тамошнього народу.

Сенатор Джевітс не займається тими американськими пацифістами та комуністичними підголосками, які „протестують" проти війни у В'єтнамі і „вимагають" миру — не подаючи ніякої конструктивної рецепти, як осягнути той мир, щоб він не був рівнозначний з катастрофою — для Південного В'єтнаму, всього Півдня Азії і для Америки. Але й поза тією категорією критиків закордонної політики уряду ЗДА є групи громадян, які в цій самій справі мають взаємосуперечні думки. Одна з тих опозиційних груп рекомендує бомбардування північнов'єтнамської столиці Ганою і порту Гайфонґу. Сенатор Джевітс хотів би дістати відповідь на турботливий сумнів: чи це дійсно приспішило б кінець війни, чи — може — змобілізувало б увесь Північний В'єтнам до війни, з'єднало б йому активну допомогу Москви й Пейпінґу і продовжило б війну. Такий самий сумнів стосується протилежної пропозиції: припинити бомбардування Північного В'єтнаму. Чи це дійсно спонукало б комуністів погодитися на воєнне перемир'я і мирові переговори, чи, може, було б використане, як у випадку Кореї, для перегрупування ворожих сил і відновлення війни в гірших для америки умовинах? Є, врешті, й третя група громадян, які просто закликають безкритично схвалювати політику Уряду. Сенатор Джевітс відкидає таке становище, як несумісне з політичною зрілістю новітнього громадянства в демократичній системі.

Але поруч із цими сумнівами є ще й інші: чи не тільки на воєнному фронті, але й на дипломатичному вживається дійсно всіх можливих і доцільних заходів, щоб політично послабити ворога і примусити його відступити з максималістичних позицій? Чи американська дипломатія має успіхи у прихиленні світової опінії принципові, згідно з яким Південь Азії має бути вільний і треба боронити його проти зазіхань комуністів?

Конґресові дебати, проведені в такій площині, могли б дійсно протидіяти леґендам і баламутствам, що їх ширять вічовики по студентських кемпусах та пропаґандисти з „походу на Вашингтон". Поза сенатором Морзом і Ґрюнінґом та кількома конґресменами з організації „Американці для демократичної акції" нема в Конґресі прихильників пацифізму без уваги на практичні наслідки. Тому такі дебати могли б поглибити свідомість у народі, що війна у В'єтнамі дійсно справа чести й інтересу Америки і всього вільного світу, і що це така глибока проблема, якої не можна розв'язувати демонстраційними походами та демагогічними гаслами.

Справжні причини конфлікту

Совєтсько-комунокитайський конфлікт має вже свою історію і став темою багатьох трактатів, статтей та коментарів. Совєтські партійні керівники і пропаґандисти, з одного боку, і їхні супротивники китайські комуністи, з другого, намагаються звести розрив між цими двома комуністичними потугами до „ідеологічних розбіжностей" і, перелицитовуючись у комуністичній правовірності, обвинувачують один одного у відході від принципів марксизму і ленінізму, у зламанні солідарности комуністичного руху тощо.

Проте, справжні причини наявного і тривалого конфлікту між Москвою і Пейпінґом куди глибші. Вони коренятьcя в довговіковій історії двох імперіялізмів, російського і китайського, в глибокій їх взаємній ворожнечі. З цього погляду заслуговують на увагу аналітичні міркування про джерела недовір'я, підозри і відкритої ворожнечі між червоною Москвою і червоним Китаєм, що з ними виступив у відомому американському тижневику „Ю. С. Нюс енд Ворлд Ріпорт", в числі з 6 грудня ц. р., його співробітник, експерт у міжнародних справах Роберт П. Мартін.

Відбувши декілька подорожей по комуністичному Китаю і недавно по совєтській Центральній Азії й Сибіру, і на підставі зібраних на місці спостережень і фактів, Роберт П. Мартін стверджує, що джерел совєтсько-китайського конфлікту треба шукати передусім у взаємних територіяльних аспіраціях обох комуністичних держав, таких глибоких і гострих, що можуть привести незабаром навіть до воєнного зудару.

Найпершою причиною ворожнечі між червоною Москвою і червоним Пейпінґом вважає Р. П. Мартін традиційний російський імперіялізм, зокрема факт, що Москва, загарбавши величезні приналежні колись Китаєві території, позбавила китайців „життьового простору", можливости поширення й росту. Населення червоного Китаю нараховує тепер приблизно 690 мільйонів. Населення ж совєтського Східнього Сибіру і Далекого Сходу, областей, що займають таку ж велику територію, як червоний Китай, нараховує всього лише 12 мільйонів. В той час, як китайці дослівно душаться на своїй території, Совєти не мають ким і як її заселити. Добровільна колонізація цих земель Москвою не дає ніяких успіхів. Як стверджує П. Мартін, між роками 1959 і 1963 число тих, що виїхали із Західнього Сибіру, перевищило на 230 000 осіб число тих, які туди прибули на поселення чи роботу.

Дальшою причиною конфлікту, — пише Роберт П. Мартін, — є живі й актуальні аспірації Пейпінґу, до відірваних від Китаю внаслідок завоювання чи інших способів територій, які охоплюють — за китайським підрахунком яких 700 000 квадратових миль. Москва ж усі ці „невиправдані", мовляв, претенсії відкидає і безупину збільшує кількість дивізій для охорони свого кордону з червоним Китаєм, довжина якої становить 4 500 миль. З другого боку, кількість комунокитайських дивізій перевищує вдесятеро кількість совєтських, і, на випадок воєнного зудару, вони заллють увесь Сибір, Середню Азію й Урал. Зупинити їх могла б Москва тільки з допомогою нуклеарної зброї, але й у цьому напрямку працюють зусильно комунокитайці, стараючись наздогнати Совєтський Союз.

Такі реалітети совєтсько-китайського конфлікту, і вони з'ясовують багато питань у сьогоднішній міжнародній політиці Москви і Пейпінґу.

ПСИХОЛОГІЧНА ПОМИЛКА

Мюнхен. — „Націонал-соціялізм" (де був той „соціялізм" — ніхто не може сказати; подібне бачимо з „комунізмом" у диктаторських країнах: партія колективно визискує народні маси і називає це „комунізмом") у Німеччині зазнав катастрофальної поразки в 1945 році. Двадцять років тому повішено в Нюрнберґу його вождів.

Завдяки „холодній війні", що її почав був Сталін після 1945 року, Західня Німеччина мала щастя: її прийнято в товариство демократичних країн і до оборонного союзу — НАТО. Завдяки пляну Маршалла Західня Німеччина відбудувала своє господарське життя. Німецька модерно озброєна армія має коло 500.000 вояків. У Німецькій Федеративній Республіці є фабрики, що постачають зброю не тільки для своєї армії та армій НАТО, але також для невтральних країн. Західня Німеччина перебуває під обороною НАТО і воєнної сили ЗДА на випадок аґресії зі Сходу.

Однак у політичних колах Західньої Німеччини з'явилася ідея — домагатися можливости впливати на „атомову стратегію".

Як до цього поставилися союзники Німеччини? Уряд ЗДА висунув був плян многосторонньої атомової сили. Наприклад, на воєнних, атомово озброєних кораблях залога мала б складатися з вояків різних держав НАТО. Це задовольнило б амбіцію німецьких військовиків. Але на цей плян не погодився уряд Франції: де Ґолль творить свою незалежну атомову „ударну силу".

Міністер закордонних справ Західньої Німеччини Шредер побував цими днями в Парижі й Лондоні, де в переговорах ставив питання про допущення німців до рішень у межах воєнного союзу НАТО в справах уживання атомової зброї. Успіху Шредер не мав. Паризька газета урядової партії „Ля Насіон" з 26-го листопада заявила, що зрівноправнення Німеччини в справі уживання атомової зброї може стати приводом до війни. Німецькі кордони на сході незатверджені, і Німеччина має територіяльні претенсії. Тому Лондон ставиться обережно, а Париж не дав згоди на рівність її прав і повинностей в НАТО.

Зате на конференції 10-ох західніх міністрів військових справ 27-го листопада у Парижі, де Франція ту конференцію збойкотувала, рішили признати Німеччині місце у Підкомісії атомового плянування в мирних часах.

Ця справа викликала суперечки в самій Німеччині. Опозиційні соціял-демократи закидають Урядові Ерґарда брак відчуття дійсности і розуміння психології інших народів. Також уряд Західньої Німеччини в справі атомової зброї не діяв тактовно. Звичайно, є в німецькому суспільстві елементи, які не забули „Великої Німеччини" Гітлера, що простягалася від Крети до Північного Рогу в Норвегії. Голосами цих елементів уряд Ерґарда до деякої міри виграв вибори до парляменту 19 вересня. Бо чи не робили провідники урядових партій закидів голові німецької соціял - демократії В. Брандтові за те що під час панування Гітлера він перебував на еміграції? Чи не заявляли вони в своїх промовах, мовляв, військо Гітлера билося „ за ліпшу майбутність"? Чи немає в Німеччині газет, що пишуть у виразно націоналістичному дусі? Ця преса не робить доброї служби для свого народу, бо збуджує у його сусідів підозріння і страх, що неславні діла, які лишив для історії Гітлер, можуть повторитися у відповідних обставинах?

Німецькі соціялісти твердять, що при тому глибокому недовір'ї, що існує супроти Німеччини на Сході й на Заході „атомові" амбіції уряду Німецької Федеративної Республіки треба вважати за грубу психологічну помилку. Вона загострює ворожість до Німеччини на Сході і перешкоджає гармонійній співпраці Німеччини з її союзниками на Заході. Однак, Америка підтримує політику канцлера Ерґарда.

П. А.

ЩО ВИДАЄ „КРИМ"

Крим входить тепер, як область, до України чи то пак до УССР. Що і якою мовою друкує видавництво під назвою „Крим'.

Часопис „Культура і Життя" (Київ) 14 листопада подає, що понад три мільйони книг з маркою видавництва „Крим" одержали книголюби в 1965 році. Це головно режимна література, присвячена 50-річчю большевицького панування і видана російською мовою. Навіть книги загально-вживаного значення, як, наприклад, туристичні порадники, мапи, довідники, — все це друковано мовою старшого брата. Та й сам директор видавництва „Крим" — москаль В. Балахонов.

„ДЗВІНОК"

До 75-ліття дитячого журналу „Дзвінок"

Він звав, він кликав
радісно і дзвінко
У княжім Львові —
голосний „Дзвінок"!
І хоч „Дзвінком"
дзвонив малий гурток,
І дні текли
зажурено і гірко, —

Його тримав
Франко та Українка,
І добрий Глібів, —
із перлин - думок
Рясніла грядка,
сповнена квіток,
І пишний сад,
що розростався гінко!

Спливали, гнані
бурями, літа,
І не один
у спеку в непогоду
І знемагав,
і мучився, і мок...

За Україну! —
мріє золота! —
Чи чуєте? —
за волю, за свободу
Боротись кликав
голосний „Дзвінок"!

МИКОЛА ЩЕРБАК

М. Мельник

ЕКОНОМІЧНА РЕФОРМА В СССР

У своїй доповіді на засіданні ЦК КПСС 27-го вересня ц. р. Косиґін подав основні деталі від довгого часу заповіданої економічної реформи. На наступних засіданнях ті деталі розробили інші партійні вельможі.

Багато економістів на Заході сподівалися вирішальних змін в СССР. Вони гадали, що нарешті впровадять там, принаймні у легкій промисловості, деякі основні капіталістичні інституції. Тим часом виявляється, що вереснева реформа затримала принцип повного плянування.

А проте між цією останньою і попередніми реформами є велика різниця. Це вперше у дискусії, що попередила вересневі засідання Центрального Комітету, ефективність комплектного плянування поставлено під знак запиту. Уперше також Косиґін і інші промовці звернули увагу на дві найбільші слабості не якогось підприємства чи навіть галузі промисловости, а — всієї економічної системи Совєтського Союзу.

Косиґін нарешті признав, що економічний ріст СССР, з огляду на марнотратність великих розмірів, сповільнився.

Причини марнотратности в основному дві. Економіка стала такою скомплікованою, що централізоване плянування вже більше не може з ним дати ради. З другого боку, у комплектно плянованій економіці директор підприємства не журиться тим, чи він продукує забагато, чи замало і чи хтось його товари купить, чи ні. Він тільки старається виконати плян.

Таким чином партія і уряд опинилися в становищі, що його ані пропаґандою, ані концтаборами поліпшити не можна. З цього тільки один вихід: більших розмірів зворот до капіталістичних інституцій.

Очевидно, такого роду зворот мусів би викликати величезні розходження серед правлячої верхівки. Адже ж він означав би колосальну пропаґандивну поразку. Він був би остаточним доказом того, що, замість зближатись, СССР відходить від комунізму. Він забрав би останній арґумент із рук московських імперіялістів, які так спритно дотепер уміли сполучати цілі інтернаціонального комунізму із цілями російської імперії. Врешті цей зворот приніс би більшу індивідуальну незалежність, а тим самим і скріплення відосередніх тенденцій серед поневолених націй.

Вереснева реформа показує, що московська правляча верхівка злякалась наслідків основного звороту до капіталістичних інституцій.

Цікаве питання: чому сталося те, що сталось? Чи вереснева реформа це поразка прихильників вільної економіки, чи це тимчасовий тактичний маневр, за яким незабаром прийдуть дальші, суттєвіші реформи?

Ледве чи на це питання хтось на Заході може дати задовільну відповідь. Про це, мабуть, знають тільки члени Президії ЦК КПСС. Все таки виключати тієї другої можливости не можна хоч би тому, що сам Косиґін двома наворотами виразно натякнув на необхідність дальшої лібералізації. Та коли б та реформа й не була тактичним маневром, дальші реформи все одно мусять прийти.

У теперішньому вигляді реформа є недоречною. Згідно з новими напрямними, економічний плян буде відноситися не до того, що підприємство випродукує, а до того, що воно продасть. Таким чином уряд сподівається зловити дві сороки за хвіст. З одного боку директор підприємства начебто матиме більшу свободу і перестане продукувати речі, що їх ніхто не хоче, а з другого — держава все одно триматиме у своїх руках повну контролю.

Такого роду речі ледве чи можливі. Підприємство, яке хоче дійсно задовольняти своїх покупців, мусить также мати повну свободу щодо якости і кількости товарів, цін, робітничих платень, кількости та якости сирівців. Нова реформа дає підприємцеві повну свободу задовольняти своїх покупців, а все інше, включно з основним підбором товарів, має йти за пляном. Такі частинні реформи, мабуть, тільки збільшать хаос і далі спричиняться до сповільнення економічного росту.

Повне плянування не можна погодити з частинною свободою для підприємств, і нові експерименти в тому напрямі мусять скінчитись невдачею. Єдина дорога для покращання це — зробити підприємства ні від кого незалежними правними одиницями; це — створити відповідні умовини для того, щоб підприємства могли між собою конкурувати; щоб із зиску користало підприємство, а не держава; щоб люди могли вільно творити нові підприємства у тій ділянці, де прибутки високі, і щоб підприємства були зліквідовані — а не субсидійовані — там, де прибутки замалі для того, щоб покрити кошти продукції.

Найкраща дорога до такого роду фундаментальних змін не через всеобхоплюючі реформи, а через ступневе звільнення від державної контролі і пляну насамперед ресторанів, швецьких та кравецьких майстерень, готелів, крамниць та місцевого значення підприємств, а згодом і всієї легкої промисловости.

Коли таке ступневе звільнення почнеться, тоді будемо знати напевно, що в СССР дійсно відбувається зміна. Коли і в який спосіб та зміна прийде, невідомо. Та немає найменшого сумніву, що вона прийде, і що дуже довго на неї не прийдеться чекати.

Леся Лисак

КОРДОН, ЩО ЙОГО ПЕРЕХОДИМО ТІЛЬКИ РАЗ

„Сила моя во немощі совершається".
Ап. Павло
до Коринтян

Цей Кордон можна перейти тільки один - однісінький раз. Тому ніхто ніколи не знатиме, що він собою в дійсності являє, бо, перейшовши його, вже нема повороту. Але бувають випадки, коли людина наближається до нього на тонку волосинку — і в останньому уламкові секунди зупиняється. Тоді діє Божа Добрість, що снується над кожним із нас, і це Вона задержує нас по цій стороні Кордону. І люди називають тих, що були в обличчі смерти й залишилися живими, щасливцями, бо як же ж інакше можна їх назвати?

Якщо ви колинебудь були близько того Кордону, що відмежовує нас від Невідомого — вам не чужі ці думки. Це ваші власні думки, які може щойно тепер скристалізовуються. А якщо Божа Добрість досі хоронила вас, хай цього ніколи не станеться. Хай ніколи не прийде до вас такий день, коли ви вибираєтеся з хати полагодити якісь життьові справи — і несподівано опиняється на грані власного життя...

Ви добре пригадуєте собі той день, властиво його початок. Він проходив спокійно, звичайно, як кожен інший. Ви декілька разів подумали: „Це зроблю сьогодні, а це завтра". Вам ні на хвилину не спадало на думку, що „завтра" може вже для вас не існувати. Бо ви в найкращому здоров'ї і не маєте ніяких небезпечних чи рисковних проблем. Але ви не подумали, що Кордон Невідомого існує повсякчасно, і до нього так близько, як до перехрестя вулиць, яке ви за хвилину переїдете. І що саме там, на тому перехресті, ви наблизитеся до Кордону Вічности. А потім люди скажуть, що ви були таки „щасливі".

Як це властиво сталося — ви, мабуть, ніколи не дізнаєтеся. Пізніше чужі люди будуть розказувати вам сухі факти про автомобільну катастрофу, жертвою якої ви впали, але це будуть тільки розповіді сторонніх осіб. Ви не зможете відтворити того моменту, коли якесь авто з розгону зударилося з вашим. Навіть при найбільшій напрузі пам'яті.

Лікар пояснить вам, що ви з місця втратили притомність внаслідок сильного потрясення. І додасть: „Ви мали щастя, що на цьому скінчилося. Могло бути гірше". Це слово „гірше" означає багато - багато речей. В першу чергу — смерть, що вже торкнулася вас своїм крилом. Далі — різні форми каліцтва, яких ви уникнули. Ви ж знаєте, як автомобільні катастрофи на все життя деформують людей. А вам пощастило. Крім потовчень і деяких поламаних костей — ви цілі. Правда, як це важливо?

Ви були так близько Кордону Невідомого — і ви залишилися по цьому боці. Це надзвичайно радісна вістка, і всі раз-по-раз вам її повторюють. Всі — це значить шпитальний персонал і знайомі, які вже вспіли дізнатися про ваш випадок. Вони хочуть, щоб ви цим раділи. Але ви не всилі сприймати нічого, що зветься радістю, бо вами володіє всеохоплюючий фізичний біль. Ви байдужі до всього, за виїмком болю. Ви можете спромогтися на одне речення, скероване до лікаря, що стоїть біля вас: „Прошу, дайте мені щось на знечулення". Лікар заперечливо похитує головою: „Не можна так часто, ви ж щойно одержали ін'єкцію".

Ви не вірите цьому чужому лікареві, ви пробуєте протестувати, пробуєте піднестися на ліжку, але від цього біль посилюється. Ви хочете його якось опанувати. Ви намагаєтеся пригадати собі — поставити за приклад когось, що зумів по-геройськи зносити біль. По-геройськи — значить мовчки. Як, наприклад, клясичний Марко Сцеволя. Але вам дуже далеко до його мужности. Ви звичайна, слаба людина. І по вашому обличчю котяться сльози, і ви чуєте свій власний, хрипкий голос . стогін ...

Години, що у сповільненому темпі просуваються попри вас, мали б в сумі визначати шпитальні дні та ночі, але вони такі невиразні, як стіна, що навпроти вашого ліжка. На стіні Розп'яття. Воно промовляє до вас потішаючо, як оцей священик у білій рясі, що похилився над вашим ліжком і шепоче над вами молитву.

І вам цього так дуже потрібно. Вашому зболеному тілу і вашій душі, що глибоко пізнала свою слабість. І вам приходять до голови різні думки, які ніколи не прийшли б, якби цього не сталося. Бо суть і вартість життя зрозуміти можна тільки тоді, коли ви наблизилися до Кордону, що його можна перейти тільки раз...

На столику біля вашого ліжка кладуть квіти. Вони свіжі й радісні. На їхніх обличчях ані тіні страждання. Поруч квітів — картки від приятелів та знайомих з побажаннями швидкого видужання. Відвідини. І дзвінок телефону, що порушує тишу. В слухавці голос людини, що бажає вам добра. Питання, як ви себе почуваєте. І — здавлене, придушене хлипання. Людина, що ви їй дорогі — не всилі опанувати свого зворушення. Тому сльози. Найкращі, найдорогоцінніші із перлів, що їх за жадні скарби не купиш.

Навіщо — спитаєте — ці всі думки? „Куї боно"?

Вони — це вислів подяки. Подяки від тих, що були біля Незнаного Кордону — і повернулися в життя. Подяки великій Добрості, що походить від Бога.

А. Драґан

ПРОБЛЕМИ НАШОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ І ПРЕСИ

(Доповідь, виголошена на 1-му З'їзді Українських Журналістів Америки і Канади, що відбувся в днях 30-го і 31-го жовтня 1965-го року).

(9)

3. Хрестоносний характер. В американській і канадійській пресі становлять окрему категорію так звані „хрестоносні газети" — „крусейдінг нюзпейперс". Це в першу чергу льокальні газети, зокрема в менших місцевостях, які постійно ведуть якусь „крусаду": проти злочинів, проти корупції, проти льокальної диктатури — „босизму" та всіляких інших лих. Історія американського „хрестоносного" журналізму дуже цікава і повчальна. Згадати хоча б праці Майка Ґормана „Ди Анатомі оф Крусейдінґ Ріпортер" (1949), Ернеста Лінфорда „Крусейдінґ ін ей Смол Тавн", Сілара Бента „Нюзпейпер Крусейдерс". Кажучи образово, такий „хрестоносний редактор" дивиться, що є „під каменем", і, побачивши там хробака, „кричить до неба". Газетний „хрестоносний похід" в американській журналістиці полягає в тому, що, відкривши якесь лихо і не залишивши каменя на камені, щоб його перевірити і знайти всю в межах людських можливостей правду, редактор чи репортер починає „крусаду". Відкриття лиха, — як твердить Ґорман, — тільки п'ять відсотків „крусади", яку розкладається на місяці, а то й роки. При таких пресових „хрестоносних походах" дуже важливе не тільки вказати на лихо і його доказати, але й піддати готову розв'язку. Ніякий „хрестоносний похід" не осягне успіху, якщо він не має точно визначеної мети.

Це тільки коротко для характеристики „хрестоносного журналізму" в американській пресі. Коли ж мова про нашу пресу в Америці й Канаді, то вона від самого початку свого існування мала саме такий „хрестоносний" характер і мусить мати його сьогодні. Але з тією різницею, що головною і кінцевою метою „хрестоносного походу" нашої преси був і залишається — український Ханаан — визволення нашої батьківщини. Очевидно, що ми маємо цілий ряд менших походів — часом на історичну мірку, як це був, без сумніву, такий похід за встановлення пам'ятників Тарасові Шевченкові у Вінніпеґу та Вашингтоні. Як бачимо, ці наші походи — на відміну від американських та канадійських — є підкреслено „за" щось. Що на їх суму складається і ряд менших походів проти того, що стоїть на перешкоді в змаганні до мети — це самозрозуміле.

В Америці й Канаді пресові „хрестоносні походи" з кожним роком виходять — можна б сказати — з моди. Що більше, ми бачимо, що тепер деякі американські й канадійські „засоби комунікації", зокрема телевізія, взагалі виключають коментарі, себто наші „редакційні статті"-едиторіяли. Також ряд газет, навіть поважних, починають фаворизувати „вістки з вглядом", себто не тільки передавання сухих фактів, але й вказування на всілякі — очевидно перевірені — куліси та закуліси подій і їх можливі наслідки.

Наша вільна українська преса в Америці і Канаді має всі причини й потреби не лише продовжувати, але й розробляти та скріплювати свій „хрестоносний" характер.

4. Здорова критика. Вважаю, що, крім основних завдань і цілей нашої преси, її найскладнішою проблемою є проблема здорової газетної критики. Ця проблема, яка є суттю кожної газети і яку включають усі згадані „канони" й „кодекси" американської журналістики, є нашим найслабшим місцем. Ми погодились, що на цьому нашому зібранні не оперуватимемо конкретними прикладами. Саме на конкретних прикладах було б найлегше доказати, що справа критики стоїть у нашій пресі найслабше, і критика — фактично — має дуже мало спільного з тим, що розуміється під цим словом в журналістиці.

А справжня критика потрібна нам, як вода в посуху. Сказав якийсь мудрець, що різниця між філософами і гумористами полягає в тому, що перші роблять щось з нічого, а другі нічого з усього. Часом створюється враження, що наша журналістика в цьому відношенні, має тільки або філософів, або гумористів — сказавши не во гнів справжнім філософам і справжнім гумористам.

Наведені вище деякі інформації про законні постанови щодо так званого лихослів'я вже самі по собі підказують головний принцип критики. Вона мусить базуватися на фактах, на правді, перевіреній правді, яку не тільки „знаємо", але яку можна також доказати, і на логічних висновках, позбавлених однаково як страху перед будь-ким, так і ласки для будь-кого. А головне — вона мусить бути „чесною опінією в чесному публічному інтересі!"

5. „Джентлменство". Цитований уже Майк Ґорман у своїй праці про „хрестоносний журналізм", що саме й базується на критиці, наводить одну розмову. Коли тепер уже відомий в американському журналістичному світі Е. В. (Тед) Скрипс, бувши студентом журналістики в Станфордському університеті, запитав покійного вже Джана Ґ. Соррелса, чи він повинен „іти в журналістику", той відповів: „Журналістика є професією для джентлменів. Думаю, що є різні дефініції цього поняття. Але, розділивши слово (джентл мен), виходить, що джентлмен є людиною співчуття і толеранції; людиною чести, яку щось у ній самій зобов'язує до самовідданости справі. Він є людиною, яка вважає за свій обов'язок захищати й оборонятн слабих; давати вимову тим, що не вміють висловитись; він вважатиме, що вся сила і влада, яку може мати, є завдатком на те, щоб зуживати їх не для власної користи, але для тих, для яких він є тільки сторожем, для загального добра".

Це не припадок, що слово „джентлмен" часто згадується власне у зв'язку із журналістичною професією. На всіх пресових конференціях, від Білого Дому починаючи, а на конференції в справі збірки на якусь ціль в малому місті кінчаючи, завжди чується традиційну фразу —

(Закінчення на стор. 3-ій)

Ню Гейвен, Конн.

АВТОРСЬКИЙ ВЕЧІР ДОКІЇ ГУМЕННОЇ

В рамах імпрезової референтури місцевого Відділу УККА відбувся 20-го листопада в залі УНДому Авторський Вечір Докії Гуменної. Темою доповіді письменниці була генеза твору „Діти Чумацького шляху". Це здійснення задумів поставити пам'ятник матері - селянці, що зберегла чисту, нічим незасмічену мову. Особливо цікавим було розказування авторки про IV том, „над яким висіло якесь фатум", він писаний був в умовах воєнного поневіряння, часто під звуки спадаючих бомб і тільки завдяки незламній енергії авторки побачив денне світло.

Відкриваючи вечір, голова Відділу УККА в Ню Гейвені, д-р Михайло Снігурович, з'ясував життьовий і творчий шлях Докії Гуменної. Читали уривки з творів письменниці пані: Зірка Снігурович — розділ „Нечистий" із роману-хроніки „Велике Цабе"; Галина Боровик — уривок із „Епізод із життя Европи Критської"; Віра Мілянська — „Мрії здійснились" із „Серед хмаросягів" та Оля Петрончак — „Хто тут нормальний' з тієї самої книжки. На закінчення авторка прочитала розділ „Немає полички" та ненадруковану ще новелю — „Як в казці'.

Ці хвилини, проведені з Докією Гуменною, залишили бажання у слухачів ще і ще слухати її розповідань та надію, що УККА в Ню Гейвені влаштує ще не одну подібну імпрезу.

Наталія Цибрівська

ЗДА ЗМЕНШУЮТЬ СВІЙ КОНТИНГЕНТ ВІЙСЬКА у Західньому Берліні з 6.700 до 6.000 вояків. Західній Берлін окружений 20.000 комуністичного війська, в тому 8.000 східньо-німецького. Західній гарнізон Західнього Берліну становить 11.000 вояків. ЗДА запевнили, що відкликання кількасот вояків не означає в найменшій мірі зречення з прийнятих на себе зобов'язань щодо оборони Західнього Берліну.

Проблеми нашої журналістики і преси

(Закінчення зі стор. 2-ої)

„Джентлмен оф ди Пресс". Це „джентлменство" в принципі й характеризує вільну пресу і, зокрема, відношення між поодинокими газетами та поодинокими журналістами. Повчальним прикладом цього може послужити фейлетон відомого співробітника „Ню Йорк Таймсу" Джеймса Рестона, прочитаний у радіовисильні тієї газети під Різдво під час пресового страйку в Ню Йорку попереднього року. Рестон просив „Санта Клоса", щоб приніс читачам під ялинку його газету, а в „пост скриптумі" додав, щоб при тій нагоді не забув і про конкуренційну „Геральд Трибюн". Думаю, що було б зайвим з'ясовувати проблему джентлменства між нашими газетами і нашими редакторами; вона дуже наявна, думаю наявна проблема, а не джентлменство.

6. **Проблема доросту.** Це — до деякої міри — проблема проблем нашої преси в Америці і Канаді. В якомусь майбутньому — залежно від дальшого розвитку в світі — буде в нас проблема читачів, але проблема редакторського доросту є вже сьогодні дуже гострою. Аж страшно подумати, що пересічний вік редакторів наших газет є приблизно „пенсійний", себто в околиці 60-ох років. Очевидно, що досвід і практика мають свою вартість, але наша преса вже більше, ніж будь-яка інша ділянка нашого життя, вимагає свіжої, молодої крови. Ця проблема становить великий комплекс, бо наші газети в Америці й Канаді ані не є досить атракційні, ані не розпоряджають відповідними фондами, щоб могти бути заохотою для нашої молоді вибирати журналістичну професію з думкою про кар'єру в українській пресі. Ми мусимо цю проблему розв'язати або бодай почати її розв'язувати. Ми повинні докласти всіх зусиль, щоб підвищити рівень наших газет і зробити їх атракційними для доросту. Далі: в нашій громаді ми в першу чергу повинні подбати про мобілізацію відповідних фондів на стипендії для студентів журналістики. Користаючи з такої стипендії, молода людина відчуватиме зобов'язання працювати в нашій пресі. Тісніший зв'язок із загальною американською та канадійською пресою, створення і розвиток могутніх асоціяцій етнічної преси та спеціялізації цієї нашої преси в найближчих нам проблемах, зв'язаних з країною та народом, у мові яких наші газети появляються, буде дальшою доброю заохотою для доросту.

ЗАКЛЮЧЕННЯ:

Це — радше поверховна характеристика, і то тільки деяких з тих проблем, що стоять перед нашою журналістикою та її працівниками. Дискусія, без сумніву, доповнить цей огляд. А на закінчення хотілося б ще повторити те, про що вже була згадка на початку.

Наша вільна українська преса в теперішніх обставинах є не тільки рішальною вартістю й силою у житті нашої діяспори, але й важливим фактором у змаганнях нашого народу. Піднести на найвищу висоту цю нашу вартість і розвинути до найдальших меж цю нашу силу — завдання в першу чергу вільних українських журналістів.

В АМЕРИЦІ І В СВІТІ

ЯПОНСЬКИЙ ПРЕМ'ЄР ЕЙСАКУ САТО ЗАЯВИВ у вищій палаті парляменту, що Комуністичний Китай становить загрозу для безпеки Японії. Ця заява віддзеркалила острах керівних японських кіл у зв'язку з недостатнім озброєнням Японії та атомовим озброєнням Комуністичного Китаю. Уряд боїться також, щоб комуністи не опанували японських робітничих спілок і у випадку війни не спаралізували цілого японського промислу.

У МОСКОВСЬКІЙ „ПРАВДІ" ПОЯВИЛАСЯ нова заява на 3.000 слів із ствердженням, що однорічна політика мовчанки совєтської компартії в її спорі з китайськими комуністами була безуспішна, бо не довела до злагіднення. „Правда" закидає китайській компартії діяння на шкоду міжнародного комуністичного руху, бо розколювання його, виключно внаслідку комунокитайських амбіцій керувати всіма комуністами у світі.

В глибокому смутку повідомляємо Рідних, Приятелів і Знайомих, що в Буенос Айрес відійшов несподівано у Вічність

Інж. ОСИП ІВАНИК

учасник Визвольних Змагань, б. управитель надлісництва в Тустановичах, проживши 65 років.

Покійний осиротив дружину Євгенію, доньку Софію і синів Юрія і Володимира.

У глибокій жалобі —

РОДИНА в Америці

†

Ділимося сумною вісткою з Рідними і колишніми мешканцями міста Золочева, що дня 19 листопада 1965 року в Золочеві (Зах. Україна), відійшов у Вічність наш Дорогий ВАТЬКО й ДІДО

блаженної пам'яті
ВАСИЛЬ ЛЕХ

у віці 88 років
й похоронений на місцевому кладовищі дня 21-го листопада 1965 року.
Вічний спокій душі Його — подай Господи!
Син — МИРОН з рідньою, P. O. Box 4, Wippany, N.J.
Син — ВОЛОДИМИР з рідньою — Арґентина
Дочка — ІВАНКА з рідньою — Україна

Розшуки

ПОШУКУЮТЬ

14052 — В. Ткачук, Вінніпег — Кодебських Юхима, Гарасимовича і Ростислава Юхимовича, з села Томахова, Ровенської області на Волині, забраних до праці в Німеччині під час війни. Пошукує дружина і мати.

14053 — Ірена Якимець - Рудик, Едмонтон, Альберта — Богдану Боднар, родом з Любачева.

14054 — Авилов Николай Іванович, з Радянського Союзу — Локтеву Лідію Леонідовну і Локтеву Ірену, родом з міста Нарва, Естонія. Перед виїздом до Канади працювали в Лєж, Белгія.

Коли пишете до нас за адресою, просимо не забути подати число того оголошення і залучити свою пожертву на видатки зв'язані з веденням розшуків. Просимо писати на адресу:
Ukrainian Canadian Welfare Service
456 Main Street
Winnipeg 2, Man., Canada

Різне

СПОРТ

Редагує: В. Сохан

КАЛЕНДАРЕЦЬ ЗМАГАНЬ УКРАЇНСЬКИХ КЛЮБІВ

Неділя, 5-го грудня:

УСК Ню Йорк — Н. Й. Гунгарія, футбольні змагання з циклу гор за Чашу ЗДА відбудуться о год. 2-ій по полудні на грищі Українського Спортового Майдану при 124-ій вулиці і 31-ій евню в Коледж Пойнті, Н. Й.

„Тризуб", Філядельфія — „Блю Стар", Ню Йорк, товариські футбольні змагання відбудуться о год. 2-ій по полудні на грищі при 29-ій і Камбрія вулицях у Філядельфії.

Мадярський СК, Ню Бронсвік — „Чорноморська Січ", Нюарк, мистецькі змагання Американської Футбольної Ліґи відбудуться о год. 2:30 по полудні на грищі Рікрісійшен Парк при Сандорф та Нікол вулицях у Ню Бронсвік. А. Дж.

ТРИЗУБ — ГАРТФОРД СК 3 : 1

Філядельфія, 21-го листопада. — Склад „Тризуба": Тарнавський, Бородяк, Ватсон, Яковина, Луна, Джуліо, Перейра, Ферейра, Бенітез, Мендез, Вагнер. В дружині Гартфорду грав Мирон Красій на середині помочі. Публіки — 1 500 осіб. Ворота для „Тризуба" здобули: Бенітез з карного на 15-ій хвилині, Мендез з акції Ферейра — Бенітез на 20-ій хвилині та Перейра з подачі Ферейри на 50-ій хвилині. Гартфорд здобув ворота на 77-ій хвилині із стрілу Монтесоріно.

Перша півгра цих змагань за мистецтво Американської Футбольної Ліґи була показом футболу високої кляси. На тлі амбітної гри цілої дружини Ферейра ще раз показав, що, мимо свого віку, він все ще є королем напасників. „Тризуб" мав виразну перевагу в обох половинах зустрічі, але в другій значно сповільнив гру. Можна це раз підчеркнути, що „Тризуб" має дружину складену з технічно добрих змагунів. Цей склад треба задержати, щоб дружина мала час зіґратися. Тут нічого не доповможе спроваджування нових змагунів, а може навіть пошкодити. Треба звернути більше уваги на змагунів, яких „Тризуб" вже має, старатися зрозуміти їхні проблеми і навіть, деколи, оправдані жалі. Дружині „Тризуба" треба тепер більше скріплення моральної сили, як підкріплення новими змагунами.

„Тризуб" аматори — Клюб Закордонних Студентів 2:2

Ворота для „Тризуба" здобули: Тимків і Скульський.
Я. Татомир

УСК — ДОЙЧУНҐАРН 2:1

Ню Йорк, 21-го листопада. — УСК використав перерву у мистецьких грах на товариські змагання, в яких мали змагуни дуже добрий тренінґ, а провід дружини пробував нових змагунів та різні позиції для своїх постійних змагунів складу. Бредлі виявився грізним напасником, а Родріґез на помочі був добрим офензивним грачем дружини, вміло підсиляючи напад подачами. В складі УСК-у бракувало — Сметтирста і Кравця, натомість в цій грі були випробувані три нові змагуни: два бразилійці та один італієць. Бразилієць Бассі, який здобув ворота для УСК-у, нічим крім цих воріт не визначився і був дуже повільний та зраджував брак кондиції. В другій півгрі заграв дуже добре на воротах молодий Копчук. Він виловив бравурно декілька гострих стрілів і цим потвердив покладені на нього надії, як на будучого доброго воротаря.

Перша півгра закінчилася без ворітних здобутків. По зміні піль УСК повів сильніші наступи, які що раз більше натискали на ворота німців. Гарну акцію Бредлі — МекКолґен закінчив першими воротами для УСК-у Бассі. Ворота до УСК-у були сумнівні, бо оборонець Янг справді відбив м'яч з лінії воріт. Суддя, який стояв тоді на середині грища, не міг правильно оцінити ситуації і тому признав німцям здобуті ворота. Другі ворота для УСК-у випрацював гарно МекКолґен, з подачі якого післав Діме́йн гострий стріл у сітку противника.

Цілі змагання пройшли швидко і завзято, але гра велася в дружній атмосфері, і суддя не мав нагоди вживати часто свистка.
І. Дзядів

„ЛЕВИ" — „ШВАБЕН" 2:2

Шикаго, 17-го листопада. — „Леви" відбули останні свої мистецькі змагання футбольного сезону на освітленому стадіоні Норт Брук у вечірніх годинах. Дружина „Левів" була ослаблена браком Крата, Стаховського, Дижурка і Ліонартовича. Це були рішальні змагання за четверте місце Вищої Дивізії, яке задержали „Леви" завдяки здобутій у цій зустрічі одній точці. Ворота для „Левів" здобули: Полюхович і Баварський. На кілька хвилин перед кінцем „Леви" вели ще 2:1, але німці використали тоді похибку оборони „Левів" і вирівняли рахунок.

„ЛЕВИ" — „ФОРТУНА" 4:0

Шикаго, 21-го листопада. — У стейтовому чвертьфіналі гор за Чашу ЗДА, до якого дійшли „Леви" і „Крила", здобули футболісти „Левів" заслужену перемогу над твердою і швидкою дружиною „Фортуни". Технічно кращі „Леви" надали тон змаганням і виграли їх чотирма воротами, автором яких був Ролляндо Кампос, новий змагун спроваджений із Перу. У попередніх грах за Чашу ЗДА перемогли „Леви" німецьку дружину „Аврора Кікерс" вислідом 4:0. В наступних, півфінальних змаганнях з циклу гор за Чашу ЗДА, зустрінуться „Леви" з сильною одинадцяткою „Ганзи".

„КРИЛА" — „ГАНЗА" 0:2

Сумівські „Крила" зустрілись у чвертьфіналі стейту в грах за Чашу ЗДА з німецькою дружиною „Ганза", цьогорічним віце-чемпіоном ЗДА. Змагання були швидкі і тверді, внаслідок чого „Крила" втратили контуженого Надзікевича та Гудика. Воротар „Крил", Роман Куць оборонив у другій половині чотири грізні стріли, та в співпраці з Келлі врятував дружину від вищої поразки. „Крила" також не використали кількох стрілових нагод. Ворота для „Ганзи здобули: Кеслер і Рой.
Петро Головатий

„ТРИЗУБ" — ПОРТУҐАЛЬСЬКИЙ СК 4:1

Філядельфія, 28-го листопада. — До цих мистецьких змагань Американської Футбольної Ліґи виступив „Тризуб" в такому складі, як минулої неділі. Ворота для „Тризуба" здобули: Ферейра на 2-ій та 5-ій хвилині, Яковина на 32-ій хвилині і знову Ферейра на 72-ій хвилині. Суперники здобули одинокі ворота на 65-ій хвилині змагань.

В другій півгрі замінено Яковину і Мендеза новими змагунами, яких випробовувано. Це були Аяла і Апіяціфоко. Ця зміна дала нагоду оцінити саме жертвенність і працьовитість Яковини і Мендеза, брак яких відчула дружина. Після вибуття з гри Яковини і Мендеза заіснувало на середпіллі „Тризуба" велике порожнє місце, у висліді чого „Тризуб" здобув лише одні ворота, та й втратив одні.

„ТРИЗУБ", АМАТОРИ — „БИРЛІНҐТОН" 4:1

Дружина аматорів „Тризуба" здобула заслужену перемогу над дуже сильним противником, першуном 1-ої Дивізії Німецької Ліґи. Ворота для „Тризуба" здобули: Я. Тимків (2), Б. Скульський і П. Годованець.
Я. Татомир

Збори Відділів УНСоюзу

СУБОТА, 4-го ГРУДНЯ 1965 Р.

ВАШІНҐТОН, Д.К. Загальні Збори Т-ва Україна — 15-ий Відд. УНС о год. 5 по пол., в домівці Укр. Православної Церкви при 4842 — 16-ій вулиці N. W. З уваги на впровадження великих змін та поліпшень в забезпеченевій ділянці УНСоюзу та передконвенційної кампанії, проситься всіх членів взяти участь у цих зборах. — Управа Відділу.

ВУНСАКЕТ, Р. Ай. Річні збори Т-ва ім. І. Франка — 241 Відд. УНС о год. 3-ій по пол. в залі під числом 74 Геріс Евеню. На порядку нарад: Вибір управи на рік 1966, справоздання фінансове і різні важні справи для добра Т-ва і Відділу. Обов'язком кожного члена — явитися на цих зборах. — Ст. Бардачевський, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. Річні збори Т-ва ім. Б. Хмельницького — 158 Відд. УНС в год. 8 веч. в залі УНДому в Брукліні при 216-218 Grand Street. Присутність кожного члена і членкині обов'язкова, без огляду на це, чи члени є членами Т-ва чи тільки УНСоюзу. Управа просить вирівняти вкладки і розмети по померших членах. — Ю. Сокол, предс., П. Дубовецький, секр.

НЕДІЛЯ, 5-го ГРУДНЯ 1965 Р.

СИРАКЮЗ, Н. Й. Місячні збори Т-ва „Українська Січ" — 39 Відд. УНС о год. 3-ій по пол. в малій залі УНДому. Збирання членських вкладок: субота, 4 грудня ц. р. від год. 7-10 веч. і неділя 5 грудня від год. 12-3 по пол. Проситься всіх членів явитися на місячні збори. — Управа Відділу.

КЛІВЛЕНД, Огайо. Річні загальні збори 108 Відд. в год. 1-ій по пол. в церковній залі при 2101 Quail Street в Лейквуді з таким порядком нарад: 1. Відкриття Загальних Зборів і вибір президії; 2. Звідомлення з діяльности Управи та стану Відділу; 3. Зауваження членів відносно звідомлення та ухвалення абсолюторії; 4. Вибір нової управи з 4-ох членів і 2-ох Контрольної Комісії; 5. Запити і побажання членів; 6. Закриття зборів. Проситься всіх членів прийти точно на збори, бо до вирішення є важливі справи. — Т. Брущак, гол.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. Дж. Річні збори Б-ва Василія — 168 Відд. в Перт Амбой о год. 2:30 по пол. при 760 State St., в УНДомі. Порядок зборів: 1. Збирання вкладок; 2. Звіт Управи і Контрольної Комісії; 3. Вибір уряду на 1966 р. — Гр. Бабик, секр.

П'ЯТНИЦЯ, 10-го ГРУДНЯ 1965 Р.

НЮАРК, Н. Дж. Річні збори Т-ва Запорозька Січ — 371 Відд. в год. 8 веч. в Січовій залі. Будуть звідомлення Управи та вибір управи на наступний 1966 рік. — Ю. Баранюк, секр.

НЕДІЛЯ, 18-го ГРУДНЯ 1965 Р.

НЮАРК, Н. Дж. Річні загальні збори Т-ва Орлик — 27 Відд. УНС о год. 1-ій по пол. в приміщенні Укр. Католицької Школи при Сенфорд Евеню. В програмі: вибір нової Управи. По загальних зборах відб. місячні сходини, на яких буде вибір делегата на XVI Конвенцію УНС в Шикаго та делегатів на Конвенцію УККА. — Управа.

ТАРЗАН, ч. 5 538. Хто чекає на смерть?

SOLEMNLY, FANATIC WORSHIPPERS OF THE MOON-GOD BROUGHT A SACRIFICIAL VICTIM TO THE TEMPLE.
IN GRIM SILENCE THEY STRAPPED THE APPREHENSIVE PRISONER TO THE ALTAR OF DEATH.
BUT WHO WAS THE VICTIM? MARIO MORELLI-- OR TARZAN?

Фанатичні поклонники божка - Місяця урочисто принесли священну жертву.

В похмурій тиші вони прив'язали боязливого в'язня до вівтаря смерти.

Але хто був цією жертвою? Маріо Мореллі.. чи може Тарзан?